

**SOCIOLOGIJA
I DRUŠTVENI
RAZVOJ**

KRNETA MIHORAD

**MODELI
MIGRACIJA**

S
72/9328

**IT ZA SOCIOLOŠKA ISTRAŽIVANJA
OFSKOG FAKULTETA U BEOGRADU**

Posvećeno mojoj Milici

БИБЛИОТЕКА
28.05.11
9328

Dr KRNETA MILORAD

**MODELI
MIGRACIJA**

1983.
BEOGRAD - ZAJEČAR

Autor: dr Milorad KRNETA

Recenzenti: Prof. dr Breznik Dušan, upravnik
Centra za demografska istraživanja –
Institut društvenih nauka, Beograd
Prof. dr Petrović Ruža, Filozofski
fakultet, Beograd

Izdavač: RO za grafičko-izdavačku
delatnost „Zaječar“
u Zaječaru
RJ za izdavačku delatnost
Beograd, Knez Mihailova 2/X

Za izdavača: Blagoje MIHAJLOVIĆ

U finansiranju knjige učestvovali su:
Institut za sociologiju – Filozofski fakultet, Beograd
Republička zajednica za nauku SR Srbije – Beograd
Rektorat Univerziteta u Beogradu

Štampa: RO za grafičko-izdavačku
delatnost „Zaječar“ u Zaječaru

SADRŽAJ

UVOD	5
I OSNOVNI TEORIJSKI ASPEKTI MIGRACIJA	7
demografski aspekti migracija	7
ekonomski aspekti migracija	9
statistika migracija	12
teorijske osnove modeliranja migracija	14
II MODELI MIGRACIJA	17
BAZIČNE DEFINICIJE	17
migracioni interval	18
migrant i migracije	18
oblast odlaska	18
oblast polaska	18
migracione struje	18
stalni migranti i stalne migracije	18
imigrant i imigracija	19
emigrant i emigracije	19
bruto i neto migracije	19
MODELIRANJE I SIMULACIJA	20
GRAVITACIONI MODELI	21
mogućnosti proširenja gravitacionog modela	24
zaključak	25
MODELI OPTIMALNE LOKACIJE	27
lorijev model	27
razvijeni oblik modela optimalne lokacije	28
bazični oblik modela optimalne lokacije	29
zaključak	32
TRANZICIONI MATRIČNI MODELI	33
osnovni tranzicioni matični model	33
osnovni principi metoda procene	38
zaključak	39
PSIHOLOŠKI MODELI	41
MODEL MIGRACIJA DANIJELA KURŽOA	42
teorija kvadratnog oblika	42
varijacija gustine naseljenosti	44
modifikacija zakona migracije	46
prva hipoteza	47

druga hipoteza	48
MODEL MIGRACIJA KOMPJUTERSKOG TIPIA	50
III KONSTRUKCIJA EMPIRIJSKOG MODELA MIGRACIJA	55
STATISTIKA MIGRACIJA JUGOSLAVIJE	55
KVANTITATIVNA ANALIZA MIGRACIJA JUGOSLAVIJE	59
IZBOR TEORIJSKOG MODELA	60
KONSTRUKCIJA EMPIRIJSKOG MODELA MIGRACIJA	66
MERE MIGRACIONIH STRUKTURA	69
DOKAZ MOGUĆNOSTI ISTOVETNOG METODOLOŠKOG TRETMANA EMIGRACIJA I IMIGRACIJA	74
IV ANALIZA MIGRACIONOG SISTEMA	77
STOHAŠTIČKA MATRICA PRESELJAVANJA UKUPNOG STANOVNIŠTVA PO POPISU ZA 1961. GODINU.	77
STOHAŠTIČKA MATRICA PRESELJAVANJA UKUPNOG STANOVNIŠTVA PO POPISU ZA 1971. GODINU	87
V TEORIJSKO-METODOLOŠKE OSNOVE SIMULACIJE MIGRACIONOG SISTEMA	95
EGZOGENE PRETPOSTAVKE	95
ENDOGENE PRETPOSTAVKE SIMULIRANJA	97
SIMULACIONI MODEL	101
VI SIMULACIJA MIGRACIONOG SISTEMA	107
UVOD	107
STOHAŠTIČKA MATRICA PRESELJAVANJA - ČETIRI MIGRACIONA INTERVALA - POPIS ZA 1961. GODINU.	109
STOHAŠTIČKA MATRICA PRESELJAVANJA - ČETVRTI MIGRACIONI INTERVAL - POPIS ZA 1961. GOD.	118
STOHAŠTIČKA MATRICA PRESELJAVANJA - ČETIRI MIGRACIONA INTERVALA - POPIS ZA 1971. GOD.	125
STOHAŠTIČKA MATRICA PRESELJAVANJA - ČETVRTI MIGRACIONI INTERVAL - POPIS ZA 1971. GOD.	134
VII POSTULATI MOGUĆNOSTI IZABRANOG MIGRACIONOG MODELA	141
REKAPITULACIJA	141
IZOMOREFNOST REALNOG I FORMALNOG MODELA MIGRACIJE	143
FAKTORSKA SIMULACIJA MIGRACIONOG MODELA	147
ABSTRACT	156
BIBLIOGRAFIJA	157

Uvod

Prostorne migracije stanovništva predstavljaju kompleksan društveni fenomen koji je i posledica i uzrok bitnih društvenih problema koji narastaju u razvoju društva. Dugo je vremena proteklo od prvih ozbiljnijih pokušaja da se prodre u prirodu ovog fenomena, da se predvide njegova ponašanja. Međutim, kompleksnost fenomena, s jedne strane, i nedovoljna bazična statistička informacija, s druge strane, nisu dozvolili da se ode dalje od opštih konstatacija.

Savremena istraživanja društva posebno karakterišu napor da se egzaktno analiziraju društveni fenomeni u cilju verifikacije, usavršavanja pa i odbacivanja postojećih teorijskih postulata. Izuzetno složeni društveni sistemi predstavljaju pravi izazov za primenu najsloženije metodologije radi usmeravanja društva ka optimalnim stanjima.

Međutim, istraživanja su istakla u prvi plan jedan poseban kvalitet, koji je inače imanentan svim društvenim pojavama, ali je kod migracija izražen u posebno visokoj meri. Naime, pokazalo se da nije moguće egzaktno oceniti ponašanje jednog dela migracionog sistema zanemarujući celinu. Pogotovo u savremenom svetu, gde su sredstva komunikacija visoko efikasna, nivo obrazovanja sve viši i gde su informacije lako dostupne sve širem krugu ljudi, u čiju procenu mogućih mesta promene boravka ulaze sve širi prostori, ova osobina migracionog sistema dobija sve više u značaju. Dakle, u tako širokom kontekstu ostvarenja migracionih kretanja, potrebno je postaviti istraživanja njihovih struktura, uzroka i posledica.

Problem pred kojim smo se našli mogao bi biti formulisan na sledeći način: definisati egzaktno kompletan formalan sistem unutrašnjih migracija Jugoslavije koji bi bio, s jedne strane, pogodan za analizu relevantnih struktura, bilo po delovima bilo kao celina, i koji je, s druge strane, pogodan za kompleksno probablističko predviđanje budućih stanja migracionog sistema Jugoslavije.

U najopštijem smislu naša studija bi mogla, s obzirom na postavljeni cilj, biti podeljena na dva osnovna dela: u prvom delu smo pokušali da na relevantan način izložimo postojeća teoretska znanja o migracijama kao i niz osnovnih modela migracija, da bi u drugom delu dali jedan pokušaj sistemskog tretiranja unutrašnjih migracija Jugoslavije kroz odgovarajući model. Pri tome, da preciznije definišemo naš cilj, glavni napor je usmeren istraživanju endogenih zakona empirijskog modela koji, pri datim realnim egzogenim stanjima sistema unutrašnjih migracija Jugoslavije, opredeljuje buduća stanja ovog sistema. Završni deo studije posvećen je egzaktnom predlogu za usavršavanje osnovnog modela, kako bismo se još više približili realnom sistemu. Takođe, pošto je model kojim se bavimo u suštini deskriptivan, uložen je napor da se u predlogu usavršavanja dobije model koji bi mogao i da objašnjava.